

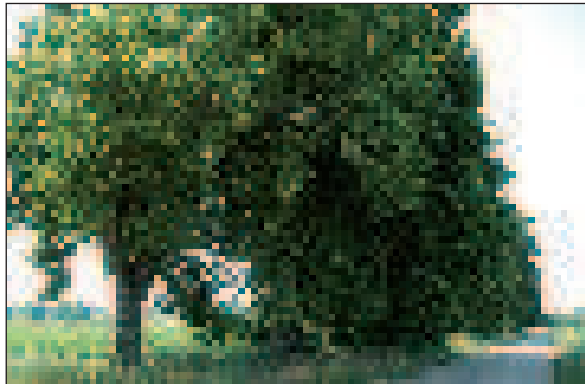
Utak fasorral

SZILI ISTVÁN

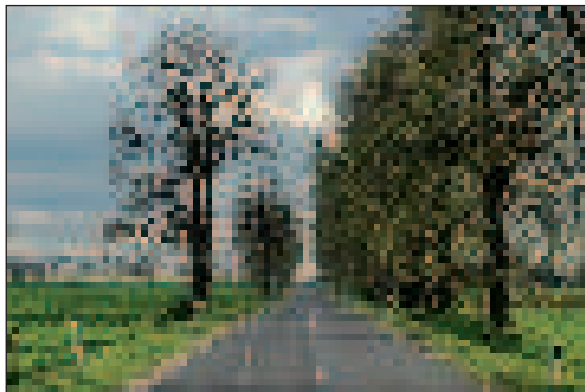
*A fasorokban kiirtják a fákat,
nehogy fejünkre dőljenek...*
(Faludy György: A fák)

Az út menti fasorok létezése alighanem egyidős az utakéval. Minthogy mind-egyikük öregszik, időnként javításra, felújításra, pótlásra szorulnak. Az aztán már sok mindentől függ, hogy melyikük előbb vagy jobban. A sokat utazók világszerte azt tapasztalhatják, hogy az útfelújításoknál rendszerint az utak élvezik az elsőbbséget, és azt is, hogy a munkálatok leggyakoribb áldozata az idős fasorok. Nálunk az úthálózat bizonyos szakaszai még a bronzkortól, vagy az ókorból datálódhatnak. Olyan fasor azonban, amelyik 3–4000 éven át fennmaradt volna, a világon sincs. Sőt, nálunk még sokkal, de sokkal fiatalabb sincs. Mert hát erre féltelenül olyan fák sincsenek, amelyek évezredekig élnek. Vagy, ha mégis, azokból senki sem ültetett fasorokat az utak mellé. Így be kell értnünk a százévesekkel, még ha némelyikük hovatovább már kétszáz éves is meglehet.

Be kell látnunk, hogy egyre nehezebb dolguk van a fasoroknak. A motorizáció, a felgyorsult közlekedés az út mellett sorakozó fákat világszerte „útonállónak” tekinti, és ahányszor csak okot talál rá, a szó szoros értelmében letarolja őket. Pedig a közlekedési balesetekért a fák csak ritkán okolhatók. Az élményt viszont, amit az évszázak változásával nyújtanak, sokan ismerik, és emlékezetesnek tartják. Ki ne érezné fenségesnek az alscsúti platánsort, a Szigliget közeli „liliomfűs” jegenyesort (ez inkább már csak filmbéli emlék), a nagyeceni hársakat, melyek között a Széchenyiek lovagoltak, a recski Parádi-út és a Keszthelyről Fenékpusztára kivezető út vadgesztenyéit? Vannak rejtőzködő, csak kevesek által ismert fasorok is, mint a Somogy-megyei Bárdudvarnok védett, és a bakonyi Alsópere védtelen, de biztonságban lévő vadgesztenyéi.

A lovasberényi hársfasor dacol az idővel: jó száz éve a Cziráky grófok ültették

Nem csak az út romlik, a berényi gesztenyesor is egyre foghíjasabb

A 811-es út vadgesztenyéi jó 30 évvel ezelőtt
(A szerző felvételei)

Mi most egy ugyancsak kevésbé híres és nem védett vadgesztenyesorra tekintünk: a Székesfehérvár-Bicske közötti 811-es út lovasberényi, nagyjából egy kilométernyi szakaszára.

Lovasberényben a Cziráky grófok voltak az út menti fasorok telepítésének kezdeményezői. Nem tudni, ez irányú törekvésekben mennyire befolyásolta őket a szomszédság: a kertészkedő alscsúti főhercegek által kialakított környezet. Hatástalan aligha lehetett, ezt igazolták a birtokaikat átszelő üzemi utak, illetve az országutak mellé telepített fasorok. Ilyen volt az Almási út kilométerhosszú kettős almafasora, az Acsai út eperfasora, a Verebi út akácfasora, (sőt a Rovákja-patak folyását szegélyező jegenyefasor is), amíg a hatvanas évek eleji térsztagosítás és útszelésítés le nem tarolta valamenynyit. Már csak az erdőbe kivezető „gróf-út” hársfasora és a 811-es út mindkét oldali, közel százéves vadgesztenyéi dacolnak az idővel, és bizony mindegyik vesztesre áll. Úgy tűnik, senkinek sem érdeke a felújítás: mintha a csendes elhalálózás utolsó óráit várnák azok, akiknek az utak mentén jogosultságuk és teendőik lennének. A fagombák, az aknázó molyok, a szélviharok (no meg a szándékos tarlótüzek) tudják ezt és teszik is a dolgukat. Egyszóval: már a fűrész és fejsze előtt kimondatott az ítélet. És az emberek? Az emberek, mint mindenben, e kérdésben is megosztottak. Vannak, akiknek így jó, mert „ez a biztonságos”. És vannak még olyanok is, akik örömmel üdvözlőlnék az árnyékot adó, szél- és hófogó fákat, a táj újra kiszöldülő ősrégi elemeit, amelyek között az egy kicsit lassabb autózás bizonyára biztonságosabb, ám egyúttal gyönyörködtetőbb lehetne. Vagy talán bele kell törődnünk, hogy a klímaváltozás úgy is előbb-utóbb elsöpri a fákat, és immár nem csak az utak mellől?